

Opnieuw
het Colosseum
voorbij

Opnieuw
het Colosseum
voorbij

Tessa D.M. Vrijmoed

Auteur: Tessa D.M. Vrijmoed

Grafische vormgeving: Martine Nieuwenhuis

Omslagfoto: Mariëlle van der Marel, *het Colosseum gezien vanaf
de heuveltop Oppius*

ISBN: 9789464056235

© Tessa D.M. Vrijmoed

Introductie	9
Dagelijks leven	15
Dorp	16
Terrasje pakken?	18
Muziek in de periferie.....	20
Sinterklaas in Rome.....	22
De Eeuwige Stad.....	24
Even bijkomen	25
Coronavirus in Rome	28
Bijzondere ontmoetingen	45
Ontmoeting met de koning.....	46
Op de Vespa met BN'ers.....	48
RTL Late Night.....	50
Beroemd in Genua.....	54
Oog in oog met Ashton Kutcher	57
Televisie-opnames op locatie	63
Schiphol-date	65
Waar gaan we heen?	69
La Garbatella.....	70
Villa Farnesina	72
De kledingzaak van Angelo.....	74
Tuinkwekerij 'Fleur Garden'	75
Forum van Julius Caesar	76
5 tips voor de budgetreiziger	78
Post Porta Portese.....	80
De Aventijn.....	81
Giardino delle Cascade	84
10 filmlocaties.....	86
Het Auditorium van Rome	89
Met de kinderen	93
20x luiers verschonen	94
15 speeltuinen	102
10x doen in trastevere	108
10 hotspots.....	112
Autorijsden in Rome	117
Deel 1: de rijkschool.....	118
Deel 2: Theorieles.....	120
Deel 3: de rij-instructeur	122
Deel 4: het examen nadert.....	124
Deel 5: tafel 208	126
Deel 6: het theorie-examen	128
Deel 7: mijn eerste rijles	130

Deel 8: de auto van de baas	132
Deel 9: wachten op de examinerator.....	134
Deel 10: afrijden.....	136
Epiloog	139
Recensies	143
Adrenaline	144
The Smiles of Rome	146
Una giornata nell'antica Roma.....	149
Baby	152
Carlo & Malik.....	154
Suburra.....	156
The Two Popes	158
Il Primo Re.....	161
Perfetti Sconosciutti	164
Torno indietro e cambio vita	166
Lo chiamavano Jeeg Robot.....	167
Habemus Papam	169
Nessuno mi può giudicare	171
Elders in Italië	175
Gaeta, verrassende badplaats.....	176
De geboorteplaats van Verdi	178
Fascinerend Napels	180
Milanese straattaal.....	183
Het zwanenmeer van Spoleto.....	185
De villa van keizer Nero in Anzio	187
Drieluik van het zuiden.....	189
Overige publicaties	195
Mijn docent Klassieke Talen	196
Van kerkbezoek tot krekkelgekriek	201
Nederlands leren in het buitenland	207
Ins kalte Wasser geworfen werden	211
Rome in een notendop	213
48 uur in Rome	216
Testi in italiano e inglese	221
E' amore.....	222
Prendere la patente	224
Vita da garagista.....	226
Un giro in tram.....	228
Forza multiculturale.....	230
Casa	232
The Women of Saint Peter's Basilica	234
A Mom's Survival Kit to Rome.....	237
Three Under the Radar Ancient Sites in Rome.....	242

INTRODUCTIE

Inmiddels woon ik bijna twaalf jaar in Rome.

Twaalf jaar in de stad waarop ik nog steeds verliefd ben. Natuurlijk ben ik stapelgek op de verbluffende schoonheid van haar monumenten. Maar er zijn nog zoveel kleine dingen die het leven in Rome voor mij speciaal maken. Dingen die het mogelijk hebben gemaakt dat ik jullie opnieuw het Colosseum voorbij kan brengen.

Mijn liefde voor Rome is gegroeid en ik ook, door vallen en opstaan: ik heb aardig wat flaters geslagen. Sowieso al oliedom om op de nationale feestdag van 15 augustus aan te komen. Alles was potdicht. Winkels en kantoren openden pas in september. Wist ik veel. Toen ik na een paar weken eindelijk naar mijn eerste sollicitatie ging, liet ik me uit veiligheid begeleiden door mijn huisbaas. Het gesprek zou namelijk plaatsvinden in de Via Salaria. Mijn alarmbellen waren gaan rinkelen, want ik had eens gehoord dat die straat berucht was om haar prostituees. Gelukkig ging het om een 242 kilometer lange weg en liep ik midden in de stad geen risico door een pooier opgemerkt te worden.

Ik ben eens uitgelachen door vrienden omdat ik op een feestje aankwam met wijn in een kartonnen verpakking: dat was totaal ongepast, want dat twee euro kostende vocht drinken blijktbaar alleen daklozen. De keren dat ik omstanders heb laten schudden van het lachen door foutjes in het Italiaans zijn ontelbaar. Maar een van de grootste blunders heb ik waarschijnlijk begaan toen ik de Santa Maria Maggiore wilde bezoeken, een van de vier pauselijke basilieken van Rome. Ik kon de ingang niet vinden, dus ging ik maar weer naar huis. Bleek later dat ik bij de achterkant had gestaan.

Tegenwoordig ben ik aardig geïntegreerd. Ik ken mijn burgerservice-nummer van zestien karakters uit het hoofd en herken de sigarenverkoper van tegenover de Chiesa Nuova elders in de bus. Ik heb geleerd dat mensen graag over eten praten: ik vraag als ik hen weer zie "Wat heb je gegeten?" in plaats van "Hoe gaat het met je?" Ik kijk er niet meer van op als fietspaden na tweehonderd meter ophouden. En ik denk niet dat ik hallucineer als de stoep onder mijn voeten lijkt te golven: smeltend asfalt is een bekend fenomeen in snikhete zomers. Ik ken de leukste picknickplekjes langs de Tiber en ik weet dat je voor tweedehands schoolboeken moet rondneuzen in de laadruimtes van de vrachtwagens aan de Lungotevere della Vittoria.

Gek genoeg begrijp ik wie níet in Rome zou willen wonen ook. Je geeft bijvoorbeeld de voorkeur aan een kleinschaliger stad. Of je bent liever niet anoniem. Misschien hou je van wat meer organisatie of vind je de term 'openingstijden' handig. En wellicht ben je niet het type dat een baan aanneemt zonder te vragen wat het salaris is.

Laten we wel wezen: er zijn genoeg dingen die ik zelf ook mis. Zoals wenskaarten en volle brievenbussen – hier schrijft men elkaar weinig en de post wordt zelden opgehaald – of rosé en gloeiende bitterballen (al is gefrituurde mozzarella ook lekker). Een Hema waar je alles vindt wat je die dag nodig hebt. Vrienden die muziek maken. Het nummer *De hoogste tijd* meebleren aan het einde van een avondje uit.

Sommige dingen blijven me intrigeren. Zoals hoe men iemand die alleen een master op zak heeft ‘doctor’ noemt. De reclameborden langs de weg naar Ostia voor de knappe privé-detective Elio. Mensen die in de zomer binnen zitten met de lichten uit en de rolluiken omlaag. Het gemak waarmee men de auto pakt. Hoe de prijs van een artikel omhoog gaat als je tegen de winkelier zegt dat je een factuur wilt. Dat hipsters, als een restaurant er mooi bij ligt, plots Engels gaan spreken en het hebben over een mooie ‘lokeesjunne’ (*location*). Dat je bij Scrabble niet makkelijk een lettertje kunt aanleggen zoals in het Nederlands, omdat in het Italiaans in het meervoud de laatste letter verandert.

Alles bij elkaar genomen kun je zeggen dat mijn leven in Rome een aan-schakeling is van verbazing en vlinders in mijn buik. Ik zou op dit moment van mijn leven nergens anders willen wonen. Denk ik aan de campingbaan uit het eerste jaar, dan pink ik traantjes weg om een vakantie-liefde en spannende nachten in een leegstaande bungalow. Het lijkt een droom dat ik jarenlang dagelijks als meertalig rondleidster in het Vaticaan heb gewerkt. Ik ben moeder geworden op het eiland in de Tiber en heb mijn rijbewijs onder hachelijke omstandigheden gehaald. Ik heb nog steeds het gevoel dat ik op vakantie ben en als ik níet in Rome ben, heb ik heimwee.

Opnieuw het Colosseum voorbij is het resultaat van een verzameling columns die ik voornamelijk tussen 2017 en 2019 heb geschreven voor mijn site **beyondthecolosseum.com**. Er zitten ook enkele elders en op andere momenten gepubliceerde stukken bij, waarvan ik het passend vond ze opnieuw uit te geven, vanwege waardevolle informatie die zo ook voor anderen toegankelijk wordt. Bovendien staan er uitgebreidere lijsten met tips in vergeleken met die van de website en tot slot heb ik voor deze editie twaalf nieuwe artikelen geschreven.

Tijdens het samenstellen van dit boek brak het coronavirus in de wereld uit. Rome ging op slot en ik keek met pijn in het hart hoe de stad leed onder de gevolgen hiervan. Ik kon niet anders dan de situatie analyseren en verslaan aan mijn lezers en sluit het eerste hoofdstuk daarom af met de vier stukken die ik ter gelegenheid hiervan online heb gepubliceerd.

De gebeurtenissen van de afgelopen maanden daargelaten, stroom ik over van de prachtige ervaringen in Rome. Ervaringen die ik niet had gehad zonder de hulp van anderen. En daarom ben ik dankbaar voor alle mensen die ik de afgelopen jaren heb ontmoet en die in mij hebben geloofd. Voor de totstandkoming van dit boek wil ik specifiek een aantal mensen bedanken, namelijk mijn zus en ouders, Eric Claes, Ed Lensink, Paula Lensink-Vrijmoed, Mariëlle van der Marel, Martine Nieuwenhuis en Jessica Schots die als proeflezers kritisch naar de teksten hebben gekeken en Gianni en Enrica voor de tijd die ze mij schonken om het boek te voltooien. En lest best Riccardo, zonder wie Romes pracht aanzienlijk minder zou schitteren.

Tessa Vrijmoed, mei 2020

P.S.: ben je docent en lijkt het je leuk mij over het dagelijks leven in actueel Rome te horen spreken voor je klas op excursie in Rome, kijk dan op **beyondthecolosseum.com**. Mail voor informatie over deze lezing en om te reserveren naar **info@beyondthecolosseum.com**.

Dagelijks leven

Het dagelijks leven in het Rome van de 21e eeuw is al jaren mijn stokpaardje. Dit boek zou nooit tot stand zijn gekomen zonder mijn liefde om de mensen net dat beetje verder te brengen, het Colosseum voorbij. In de volgende bescheiden selectie van artikelen in deze categorie vind je precies dát, een vleugje 'opstaan en de stad in lopen' van een buitenlandse local.

DORP

De lente wil zich nog niet echt laten zien. Hoewel het mei is, ligt de temperatuur al weken laag. Het is vandaag bewolkt en er staat een snijdende wind. Een zwak zonnetje begeleidt me als ik via de Ponte Sisto de rivier oversteek. Iemand tikt me op de rug.

“Hi Tessa!”

“Ciaran! So good to see you! How are you?”

“Not too well. Everyone is sick at home. Got to me too...”

“I’m so sorry... Get well soon.”

“Thanks. I’ll be in touch.”

“Sure, take care!”

Ik ken Ciaran pas een paar maanden, maar we zijn in korte tijd goed bevriend geraakt. Hij komt uit Ierland en woont sinds een jaar in Rome met zijn Franse vrouw. Leuk stel. Laatst hebben we thuis een *cacio-e-pepe*-avondje gehouden, omdat zij beiden zo houden van die Romeinse pasta.

Ik steek de straat over en loop met de oren dicht over Piazza Trilussa. Een band speelt *Hotel California*. Klinkt goed, maar het is oorverdovend. Ik wil de Vicolo de’ Cinque inslaan, als ik Giulia tegenkom. Ze werkt in de bar op de hoek en staat tegen de muur geleund. In haar gewone kloffie. Ze licht op als ze me ziet. *Quanto tempo!* Het is inderdaad een tijd geleden dat we elkaar voor het laatst gezien hebben. Alles goed? Ja hoor, z’n gangetje. Heb je gewerkt? M’n dienst zit er net op. Maar zo meteen moet ik bijles geven. Och, heb je nog steeds zo’n onmenselijk rooster? Tja, er zit niets anders op. Ik moet mijn huur betalen, dus de wekker gaat om zes uur ’s ochtends. Als ik klaar ben met serveren om vijf uur, pak ik de bus om Italiaanse les te geven. En ’s avonds moet ik studeren...maar vanavond laat ik denk ik maar schieten, ik trek het echt niet meer. Dat begrijp ik, je werkt teveel! Ja, ik weet het, maar wat doe je eraan?

Tot voor kort kwam ik geregeld met mijn laptop werken in de bar waar Giulia werkt. Ik heb haar naam al aan kennissen doorgegeven die in het onderwijs zitten, in de hoop haar aan een baan te helpen. Maar dat zal waarschijnlijk tevergeefs zijn. Zoals ik zelf al jaren zonder resultaat die ene goede baan hoop te vinden.

Nog mijmerend over ons gesprek vervolg ik mijn weg. Aan de linkerkant van het straatje, zitten de mensen al gezellig te borrelen.

Hee wie zie ik daar?

“Salvatore!”

“Ciao bella!”

Salvatore was ooit de manager van ‘Sloppy Sam’s’, een heerlijk fout café op Campo de’ Fiori waar ik vroeger haast dagelijks kwam. Toen de huurprijs werd opgeschroefd, zag hij zich gedwongen de zaak op te doeken. En nu werkt hij in een restaurant. Andere clientèle, ander soort werk. Maar ook leuk. Kan ik je iets aanbieden, koffie? Welja, waarom niet. Ik drink eigenlijk geen koffie, maar ik heb wel zin om even te zitten. En het terras heeft verwarming. Terwijl ik in mijn kopje roer, vertelt Salvatore het een en ander over zijn liefdesleven. Ik lach en ik knik. Ik kijk naar de grijze haartjes die zich in zijn zwarte baard laten zien. En ik denk aan de rimpeltjes die zich in mijn eigen gezicht hebben gevormd sinds mijn laatste glas wijn op het bloemenveld.

Ik beloof hem dat ik gauw eens in zijn restaurant zal komen eten, vlak voordat ik de Via Benedetta insla. Dat is iets terug, maar ik heb opeens ontzettend veel zin in ijs gekregen. En Checco is hier om de hoek. Bij ‘Checco er Carrettiere’, kun je Romeins ijs halen. Er is geen plek om te zitten: je kiest je ijs uit de vitrine en staat direct weer op straat. Twee deuren verderop is de gelijknamige trattoria verstopt, diep naar achteren, een goede tip voor een eenvoudig lokaal maal. Via een nabijliggend pleintje keer ik terug. Hee, daar zie ik nóg een bekende. Alleen kent Giancarlo Giannini mij niet. De acteur, die op gruwelijke wijze door Anthony Hopkins wordt vermoord in de film *Hannibal*, stapt in zichzelf gekeerd over de *sampietrini*-keitjes. Hij ziet er net zo uit als op tv. Alleen is zijn haar witter dan ik me herinner.

Eenmaal terug op Piazza Trilussa hoor ik een nummer van de Bangles. Een toerist doet een Egyptenaar na. Of althans, doet iets waarvan hij denkt dat Egyptenaren zo doen. Zijn vriendin maakt er lachend een foto van. En ik glimlach bij het tafereel, terwijl ik een hap koude pistache neem. Toffe wandeling was het. Al heb ik nog geen kilometer gelopen. Maar ik vond het lekker knus. Want Rome is soms net een dorp.

TERRASJE PAKKEN?

Een van de leukste dingen van wonen in het buitenland is de voortdurende uitdaging die de taal biedt.

Zo kom je er bijvoorbeeld achter, dat sommige woorden die je in het Nederlands vaak gebruikt geen equivalent in het Italiaans hebben. Heb je last van een kater, dan kun je dat niet met één woord aanduiden: je lijdt aan de *postumi della sbornia*, de effecten van dronkenschap. Soms worden ze kortweg aangeduid met de *postumi* of je zegt de dag erna dat je je nog steeds niet goed voelt (bijvoorbeeld: *Sto ancora male*). Een eenduidig woord als het onze of als het Engelse *hangover* is er dus niet.

En wat dacht je van een terras? Hoeveel terrasjes kent het zonovergoten Italië wel niet? Tafels en stoelen vóór een café of restaurant. Vergeet het maar. Ze hebben er geen woord voor. En *terrazza* dan? Nee, dat wordt bij uitstek gebruikt voor een dakterras. Je zegt niet "Laten we op dat terras gaan zitten" als je het hebt over een zitje op straatniveau. Je zult het moeten doen met iets als *spazio fuori* ('plek buiten') of *tavolini all'aperto* ('tafeltjes in de openlucht'). Met je gezin op een terrasje zitten, is al helemaal lastig, want het handige Nederlandse woord dat wij hebben voor de familieleden die samen onder één dak worden, bestaat niet. Er is wel een formele term, *nucleo familiare*, maar die gebruik je niet in het dagelijks leven. "Zie je die gezinskern aan de tafeltjes buiten zitten?" klinkt wat geforceerd, nietwaar? Gezin of familie, je zegt *famiglia*, of het nou om je broer gaat of een derdegraadsneef.

Andersom bestaan er ook woorden in het Italiaans die je in het Nederlands niet hebt. Zo noem je de kring rondom een opgedroogde vlek een *alone*. Er is zelfs een woord voor het binnenste van het brood: als iemand een broodje hamburger voor je maakt, kan het goed zijn dat de *mollica* er van tevoren uit is gehaald. Dan passen de ingrediënten er beter in. Jammer, als je juist van het 'zachtste stuk' van het brood houdt. Een knoopsgat is natuurlijk het gat waar een knoop doorheen kan, maar in Italië is daar een apart woord voor, de *asola*. In de categorie 'Mooie Italiaanse Woorden Zonder Nederlandse Tegenhanger' hoort eigenlijk ook een woord als *ovetto* thuis. Dat is het stoeltje waarin een baby ligt. In Nederland noemen ze dit vaak een Maxi Cosi, het Italiaans gebruikt

in plaats van deze onpersoonlijke merknaam een schattig woord als 'eijtje'. Kinderen die een opstel maken, moeten van de juf vaak eerst een *scaletta* schrijven: met 'trappetje' wordt hier een opzet bedoeld en hetzelfde woord gebruikt een muzikant voor zijn speellijst. Een *pantofolaio* zeg je van iemand die lui is, oftewel, iemand die graag zijn pantoffels aan heeft. Een *menefreghista* trekt zich nergens iets van aan, naar het heftige *me ne frego*, 'kan me geen reet schelen'. En tot slot *magari*: dit is een veelzijdig woord waarvan je het gebruik pas goed leert na jaren Italië. Het tussenwerpsel betekent niet alleen 'misschien' of 'ook al', het is daarnaast hét woord voor een verlangen dat niet gerealiseerd kan worden: "Ga je mee naar het strand?" "Magari...", te vertalen met iets als 'Ik zou wel willen, maar ik kan niet...'

De laatste interessante groep die ik hier bespreek is die van woorden die bestaan uit een werkwoord en een zelfstandig naamwoord. Wat moet je je daarbij voorstellen? Een *tergicristallo* (ruitenwisser) 'wist de ruit' en de *guardaroba* 'bewaart de kleding'. Met een *cacciavite* kun je schroeven 'wegjagen' en de *schiaccianoci* kraakt noten (tevens vaak met kerst in het theater opgevoerd). Een uitzicht *mozzafiato* 'breekt je adem' (is adembenemend) en een handdoek, *asciugamano*, 'droogt de hand'. Als er al een verschil is met het Nederlands, is dat in deze categorie minimaal. Maar toch leuk, nét anders. Vooral deze ter afsluiting, *scolapasta*: een vergiet is in een land als Italië natuurlijk hét keukenmiddel waarmee je 'de pasta afgiet'.

MUZIEK IN DE PERIFERIE

In het noordoostelijk deel van Rome, ver buiten het centrum en tussen drukke verkeerswegen in, bevindt zich 'Il Cantine'.

De sfeer in dit lokale café is huiselijk: aan de muur hangen uitvergrote details van schilderijen van Gustav Klimt. Zitbanken van middelmatige kwaliteit en staande leeslampen geven een studentikoze sfeer aan de ruimte, die gevuld wordt door Italiaans publiek dat vooral uit veertigers bestaat. Als je om je heen kijkt, valt niet alleen op dat er om elf uur 's avonds nog veel kinderen zitten te eten, maar ook dat er weinig volwassenen een drankje op tafel hebben staan. Dat is niet raar, want naar Nederlandse maatstaven wordt er in Italië relatief weinig gedronken: iemand die drie uur lang milliliters sipt van één cocktail is niet zeldzaam.

Het is tijd voor de openingsact van de avond. Een tengere jongen met strakke broek en zwart-witschoenen van begin jaren '20 vorige eeuw pakt de microfoon. Hij speelt een mix tussen country- en rock'n'roll-muziek, maar heeft lang niet altijd de juiste toon te pakken. Misschien had hij beter komiek kunnen worden, want tussen zijn nummers in maakt hij grappen als een stand-up comedian. "Hebben jullie al genoeg van me?" of "Hoeveel stukken mag ik nog spelen?" roept hij geregeld, waarbij hij de eigenaar van het muziekcafé grinnikend aankijkt. Hij is zich ervan bewust dat het grootste deel van de aanwezigen is gekomen voor de band die ná hem speelt, dus doet hij zijn best de aandacht vast te houden.

"Het volgende nummer gaat over...ik weet eigenlijk niet meer waar het over gaat!" en helaas is het lastig daar als toehoorder achter te komen, omdat het Engels erbarmelijk wordt uitgesproken. Terwijl het publiek broodjes of *tigelle* (mini-hamburgers) eet, speelt Fabrizio zijn laatste nummer. Voor de *Kebab Boogie* kreeg hij inspiratie, toen hij op op zijn gebakken vlees wachtte in de wijk Arco di Travertino.

Na een korte pauze komt dan eindelijk Humour Nero het podium op. De Romeinse groep speelt pop/rock, afgewisseld met ska en ballads. Het stel bestaat uit vier leden: twee jongemannen zingen en spelen gitaar, twee meiden zitten respectievelijk achter keyboard en drumstel. Vooral de drummende dame trekt de aandacht. Met haar dikke coltrui, omgeslagen mouwen, rokje en zwarte panty zit ze wijdbeens achter de trom-

mels. Haar meisjesachtig gezichtje met licht vooruitstekende tanden vormt een opvallend contrast met de stoere bewegingen als ze het slagwerk bedient.

Ach wat leuk, een van de nummers die ze spelen wordt opgedragen aan een stel dat op een divan zit te luisteren. De jongen is een vriend van de basgitarist, zijn vriendin is hoogzwanger. Licht blozend bedanken ze voor deze gunst. Heerlijk, de muzikanten hebben geen pretenties, ook al spelen ze hun zelf geschreven liedjes met een gretigheid die de wens om door te breken verraad. Luisteren naar zulke bevlogen jonge artiesten is absoluut een genot. En dat de toiletten in een bar in de periferie van Rome beter verzorgd zijn dan in het gemiddelde ziekenhuis elders in de stad is een prettige bijkomstigheid.

* * *

Ten tijde van het verschijnen van dit boek, bestaat helaas niet alleen het betreffende café maar ook de band niet meer. Maar omdat er in Rome continu cafés openen en verdwijnen zoals ook de bands komen en gaan, blijft deze column een afspiegeling van de authentieke kant van het Romeinse uitgaansleven.

SINTERKLAAS IN ROME

In al die jaren Rome heb ik 5 december nog nooit overgeslagen. Dit gedicht schreef ik ter vermaak om twee culturele tradities te laten fuseren: die van de Italiaanse keuken en die van onze goedheiligman. Het gaat over de stichting van Rome, de oorsprong van de pizza en Romeinse eetgewoonten:

Ten zuiden van Rome, heel lang geleden,
Ontstond een gebruik, bekend tot op heden.
Op weg ging Venus' zoon, de held Aeneas,
Toen d'Italiaanse hoofdstad er nog niet was.

Na lang reizen kregen zijn vrienden trek,
Al gauw vonden zij ergens een geschikte plek.
Zij aten wat en dat smaakte niet slecht,
Net als de borden die serveerden elk gerecht.

Want ook het deeg smaakte naar iets, ja
En zo ontstond de befaamde pizza.
De Napolitanen zijn er nog steeds trots op
En lopen als makers al eeuwen aan kop.

Tot op de dag van vandaag eet men het graag,
Maar ook naar pasta is nog altijd veel vraag.
Trojaanse nazaten stichtten later een stad,
Hier gaat men er nog steeds op prat:

Van amatriciana en cacio e pepe
Tot varkenswang in kleine repen.
Room en *carbonara*? Wat, ben je gek?!
Daarvan gaat een Romein echt over z'n nek.

Pizza eet je 's avonds, pasta in de middag,
Cappuccino in de ochtend, alleen dát mag:
O wee als je het na je diner bestelt:
Geheid dat de ober dit straks navertelt.

Twee uur heen en twee uur terug?
Lunchen dat doe je hier doorgaans niet vlug.
Men neemt er de tijd voor, want is het niet fijn
Om rustig te eten en samen te zijn?

Snel tussendoor een hapje of twee?
Dan is de *suppli* wellicht een idee:
Een bolletje kaas, rijst en tomaat,
Hap, slik en weg, zo midden op straat.

Uitgebreid koken, makk'lijk is het niet.
Kijk uit welke pasta je gooit in 't vergiet:
Ribbeltjes, groeven, glad, lang of kort?
De saus bepaalt hoe 't uiteindelijk wordt.

Italië is dan misschien niet perfect,
Voor 'r keuken heeft iedereen veel respect.
Precisie en regels, strikt en op tijd:
Zij rijdt en gedijt door culinaire vlijt.

DE EEUWIGE STAD

De toonbank is leeg. De muren zijn kaal. Tafels zijn niet te zien. Dat is wat er over is van NO.AU, een restaurant waarover ik nog niet zo lang geleden een veelbelovend stukje schreef:

“Ze noemen er de kok ook wel MacGyver, omdat er flink wat no how en trucs voor nodig zijn om in een keuken van 7m² smaakvolle gerechten te bereiden. Steekwoorden zijn Natuurlijk en Organisch, refererend aan de naam van het restaurant. Neem een borrelplankje of probeer de specialiteiten van de chef.”

Maar anno 2020 ziet de keuken er uit als het geraamte van wat eens een florerend restaurant had hopen te zijn. Van wat ooit een tijdje daadwerkelijk een florerend restaurant wás.

Maar het bloeien was van korte duur. MacGyver is in geen velden of wegen te bekennen. Er ligt een verdwaald doekje naast het aanrecht. Was het niet stijf van de droogte, dan leek het of iemand het zojuist had uitgewrongen. Wat zonde. Het is het lot dat veel, werkelijk heel veel restaurants, clubs, ijszaken en broodjestenten in Rome beschoren is. Hoe komt dit? Geen verstand van geld? Witwaspraktijken? De verkeerde locatie? Ik weet het niet. Maar ik bekijk al tijden vol verbazing en medelijden het continu wisselende aanbod van horecagelegenheden in Rome. En soms met pijn in mijn hart. Vooral wanneer ik voor de deuren sta van een zaakje waarvan ik kort daarvoor gesproken heb met de toegewijde eigenaar. Die me enthousiast zijn zelf ontworpen en met de hand uitgezaagde meubels liet zien. Wat had ik het hem gegund, dat zijn elan en passie omgezet zouden worden in voldoening en salaris.

Achter in het lege restaurant liggen vier vloerkleden tegen elkaar aangeschoven. Er zitten zes peuters op, comfortabel in de kleermakerszit van hun ouders. Met hun handjes roffelen ze op een grote trom en een elektrische kachel in de hoek zorgt voor wat warmte tijdens de muzikales. Ach, de kinderen zien de spinnenwebben niet eens. Met hun blijde gezichtjes geven ze zonder het te weten een nieuwe invulling aan het altijd in beweging zijnde Rome, de Eeuwige Stad.

EVEN BIJKOMEN

Is het je wel eens opgevallen dat er in Rome overal terrasjes zijn? Echt overal. Datzelfde geldt voor de bars, de favoriete ontmoetingsplekken in de stad. Laat ik het eens hebben over deze alledaagse fenomenen die zo kenmerkend zijn voor het straatbeeld in veel Italiaanse steden.

In de column ‘Terrasje pakken?’ elders in dit hoofdstuk schreef ik dat het vreemd is dat er in een land waar zoveel gelegenheid is tot ‘het pakken van een terrasje’ geen woord bestaat voor ‘terras’. Dat is inderdaad vreemd, want je hebt ze echt in alle vormen: aflopende straatstenen, smalle stoepen en lege parkeerplaatsen, iedere vierkante meter wordt opgeslokt door tafeltjes en stoeltjes op honderden plekken in de stad. Ze zitten lang niet allemaal even lekker. Dat je in het park of op een luxe hotelterras even kunt bijkomen, dat snap ik. Maar hoe lukt het de eigenaren van die talloze eenvoudige uitspanningen toch om een gezellig hoekje te creëren bij drukte of weinig ruimte? Het komt niet alleen omdat er een hekje of wat bloembakken om het terras heen staan. Zeker, dit soort trucs zijn van essentieel belang. Als de uitlaatgassen welig tieren en de auto’s langszoeven heb je immers wat afscheiding nodig. En de planten en gaaswerken zorgen dan nét voor dat beetje privacy en die veiligheid die je zoekt.

Soms is dat gezellige muurtje er echter niet eens. En kun je toch lekker zitten. Ook al raken niet beide bilbotjes de stoel, vanwege de wiebelige ondergrond. Ook al snuffelt er af en toe een hond aan je benen. Hoe komt dat toch? Waar zit ‘t ‘m in? Misschien om te beginnen omdat Rome zo heerlijk is om rond te wandelen, dat je vaak meer kilometers loopt dan je verwacht. Ben je op bezoek in de stad, dan zeg je vaak tegen je reispartner: pakken we de bus? Ach nee, we lopen wel gewoon, zover is het niet van monument A naar B. En dan C. En vandaar naar D. Wóón je hier, dan ga je te voet van de ene boodschap naar de andere, want een frisse neus tussen alle verplichtingen in is allerprettigst. In beide gevallen ben je blij met ieder rustmoment dat je kunt pakken. Omdat je anders gewoon maar blijft lopen en lopen. En dan maakt het dus niet uit hoe die stoel eruit ziet en hoe hij zit.